

Het coördineren van de opvang van Oekraïense vluchtelingen

Verantwoordingsrapportage Oekraïne

Maart 2022 tot April 2024

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Verantwoordelijkheid en bestuurlijke afstemming.....	3
3. Opvang van vluchtelingen.....	4
4. Communicatie; draagvlak en betekenisgeving	5
5. Kosten	7
6. Overdracht.....	7

1. Inleiding

Toen Rusland in februari 2022 Oekraïne binnenviel kwam een grote vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne op gang. De meeste mensen kwamen in de buurlanden van Oekraïne terecht. Een deel ging verder Europa en ook Nederland in. De veiligheidsregio's zijn gevraagd de coördinatie op zich te nemen van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne als gevolg van de Russische inval. Op basis van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) hebben veiligheidsregio's de taak van de minister van Justitie en Veiligheid gekregen om op vrijwillige basis de vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne te coördineren.

Ruim twee jaar zijn de veiligheidsregio's aan de slag geweest met deze taak. In deze periode is samengewerkt met de zestien gemeenten in onze regio Noord-Holland Noord en met de andere partners. Per 1 april 2024 is dit door de veiligheidsregio overgedragen aan de gemeente Alkmaar. Een toelichting op de activiteiten van maart 2022 tot april 2024 leest u in deze verantwoordingsrapportage.

2. Verantwoordelijkheid en bestuurlijke afstemming

De Wvr omschrijft dat de voorzitter van de veiligheidsregio na afloop van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis schriftelijk verslag uitbrengt aan de raden van de getroffen gemeenten (artikel 40 Wvr). Met deze rapportage, legt de voorzitter veiligheidsregio mevrouw Schouten, aan de gemeenteraden van Noord-Holland Noord verantwoording af over de afgelopen periode. In deze situatie heeft zij geen specifieke bevoegdheden gebruikt. Deze **verantwoordingsrapportage beperkt zich tot het coördineren van de spreiding van vluchtelingen uit Oekraïne**. De burgemeesters hebben hun eigen besluiten genomen op basis van de bevoegdheden die zij hiervoor hebben gekregen volgens het inwerking treden van Wet verplaatsing bevolking.

De voorzitter veiligheidsregio heeft geen besluiten¹ genomen op basis van de verkregen bevoegdheid (het coördineren van de spreiding van vluchtelingen uit Oekraïne). Burgemeesters hebben dus ook geen gebruik gemaakt van hun bevoegdheid om bezwaar te maken tegen de genomen besluiten.

De huidige structuur van het burgemeestersoverleg voor regionale bestuurlijke afstemming, die is opgezet vanwege de Coronacrisis, is doorgezet voor de coördinatie van de spreiding van vluchtelingen uit Oekraïne. In de burgemeestersoverleggen is steeds een terugkoppeling gegeven uit het Veiligheidsberaad, het algemene beeld en het beeld vanuit de politie gedeeld en heeft de communicatieadviseur de beelden uit de samenleving gedeeld en de communicatiestrategie besproken.

Veiligheidsregio Noord-Holland Noord voldeed tot april 2024 aan de opgelegde inspanningsverplichting. Andere regio's en gemeenten zijn achter gebleven met het realiseren van opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen. Dit was aanleiding voor onze veiligheidsregio

¹ Besluiten als bedoeld in artikel 39, eerste lid van de Wvr (zogenaamde besluiten als bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht die de openbare orde betreffen).

om bij het ministerie aan te geven dat het wenselijk is dat andere regio's eerst meer plekken realiseren alvorens de inspanningsverplichting voor Noord-Holland Noord te vergroten.

3. Opvang van vluchtelingen

In de regio Noord-Holland Noord was afgesproken de vluchtelingenstroom waar mogelijk te stroomlijnen via een doorstroomlocatie. We noemen dit ook wel de Hub. Een Hub is het middelpunt van een netwerk, een knooppunt alwaar stromingen samenkomen en gecoördineerd weer verdeeld worden. Op plekken waar veel internationale treinen aankomen (bijv. Utrecht en Amsterdam) waren landelijke Hub's. Deze Hub's zorgden voor doorgeleiding naar de regionale Hub's.

Het Sportpaleis in Alkmaar werd in maart 2022 ingericht als Hub voor Oekraïense vluchtelingen. Oekraïners konden daar voor maximaal 24 uur worden opgevangen, waarna ze doorstroomden naar een opvanglocatie in één van de zestien gemeenten binnen de regio. Door deze werkwijze werd het mogelijk een inventarisatie te doen van nationaliteit, aanwezigheid van identiteitspapieren, gezondheidsklachten en de groepssamenstelling.

Deze doorstroomlocatie ving vanaf 18 maart 2022 vluchtelingen uit Oekraïne op. Veel Oekraïners hadden eerder in onze regio in de agrarische sector gewerkt en wisten de weg naar onze gemeenten daardoor makkelijk te vinden. Veel medewerkers en vrijwilligers van de veiligheidsregio hebben zich ingezet om de locatie in te richten en te bemensen.

Het Sportpaleis in Alkmaar werd begin augustus ingezet als crisisnoodopvang voor asielzoekers, doordat er urgent opvangplekken voor asielzoekers nodig waren. De doorstroomlocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne verhuisde daarom in oktober naar de James Wattstraat. Doordat de gemeenten in Noord-Holland Noord ruimschoots het gevraagde aantal opvangplekken hebben gerealiseerd en deze plekken ook praktisch allemaal bezet waren, was een actieve doorstroomlocatie niet meer nodig. De locatie is daarom per 19 oktober 2022 in de wachtstand gezet. Deze kon, als het nodig was, snel weer actief worden gemaakt. Hij is in juli 2023 helemaal stopgezet.

De opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, in door de gemeenten gerealiseerde locaties wordt landelijk gecoördineerd door het Landelijk Coördinatiepunt Vluchtelingen Spreiding (LCVS). Samen met de betrokken gemeenten en veiligheidsregio's is landelijk het Knooppunt Coördinatie Informatie Oekraïne (KCIO) ingericht, zodat voor het LCVS en de gemeenten inzichtelijk is welke opvangplekken er zijn. Hierdoor kan de verdeling van de opvang over de regio's worden vormgeven. Vanuit de veiligheidsregio is er van september 2023 tot en met juni 2024 een informatiemanager geleverd aan het KCIO om landelijk te ondersteunen.

Gemeenten is gevraagd om nieuwe beschikbare gemeentelijke opvanglocaties bij de veiligheidsregio te melden. Dagelijks werd het aantal beschikbare plekken door de veiligheidsregio's doorgegeven aan het LCVS zodat er een landelijk beeld ontstond. Als er onvoldoende opvangplekken waren in een regio, dan werd er geschakeld met het LCVS. Het LCVS zorgde voor coördinatie en vervoer van de vluchtelingen van de ene naar de andere opvangregio.

Op basis van de groepssamenstelling werd gezocht naar de best passende opvanglocatie binnen de regio. Dit zodat de beschikbare plekken optimaal ingezet konden worden en er bijvoorbeeld

geen alleenstaande persoon in een vierpersoonsvoorziening geplaatst wordt. Dit proces van plaatsen werd in overleg met de gemeenten uitgevoerd door het planbureau van de veiligheidsregio. Ook het vervoer van de Hub naar de opvanglocatie werd georganiseerd door het planbureau van de veiligheidsregio.

Vluchtelingenstroom

De vluchtelingenstroom viel grofweg in vier stromingen onder te verdelen:

1) *Vluchtelingen die zelfstandig, door de gemeente of middels het LCVS naar de regio werden verwezen.*

Deze groep werd opgevangen in de regionale Hub, waarna ze verspreid werden naar de verschillende gemeenten die nog opvangplekken beschikbaar hadden.

2) *Vluchtelingen die zich rechtstreeks bij een gemeente melden.*

Deze groep melden zichzelf bij het gemeentehuis of politiebureau en werden vervolgens doorverwezen naar de regionale Hub als de gemeente zelf geen opvangplekken meer beschikbaar had.

3) *Vluchtelingen die via RefugeeHomeNL een opvangplek vonden bij particulieren.*

RefugeeHomeNL is ontstaan als samenwerkingsverband tussen het Rode Kruis, het Leger des Heils, VluchtelingenWerk en Takecarebnb op voorspraak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. RefugeeHomeNL bood een alternatief voor gemeentelijke opvangplekken bij een particulier. Op 31 december 2023 is het project RefugeeHomeNL beëindigd.

4) *Vluchtelingen die vanwege (familie) hereniging zich rechtstreeks bij een opvanglocatie meld*
Dit was een snel groeiende groep. De sociale cohesie tussen Oekraïners is behoorlijk hoog. Familie, vrienden, dorpsgenoten houden elkaar op de hoogte van de plek waar ze zijn en het netwerk verzamelde zich bij eerder gevestigde vluchtelingen. De nieuwkomers melden zichzelf veelal bij de opvanglocatie van het netwerk. Konden ze daar niet worden opgevangen, dan werden ze verwezen naar de regionale Hub.

De vluchtelingen worden opgevangen in gemeentelijke locaties of bij particulieren. De gemeenten hebben zelf een intern proces ingericht waarbij de vluchteling indien nodig wordt geplaatst in een van de gemeentelijke opvanglocaties, de eerste basisvoorzieningen krijgen en vervolgens worden ingeschreven in de Basis Registratie Persoonsgegevens (BRP) in de gemeente van opvang. Daar wordt ook toegang tot zorg, werk en scholing georganiseerd zover dat mogelijk is.

4. Communicatie; draagvlak en betekenisgeving

De afdeling communicatie van de veiligheidsregio heeft t.b.v. informatiedeling, draagvlak en betekenisgeving de volgende activiteiten gerealiseerd:

Nieuwsbrief

Vanaf maart 2022 werd vanuit de veiligheidsregio, in samenwerking met de gemeenten, een wekelijkse nieuwsbrief Oekraïne gemaakt. Doelgroepen waren gemeentebesturen, raadsleden en partners. Deze nieuwsbrief is in de loop van de crisis in frequentie afgenomen.

Beeld van buiten naar binnen halen

Om een goed beeld te krijgen wat er in de samenleving en in de media speelde rondom de opvang

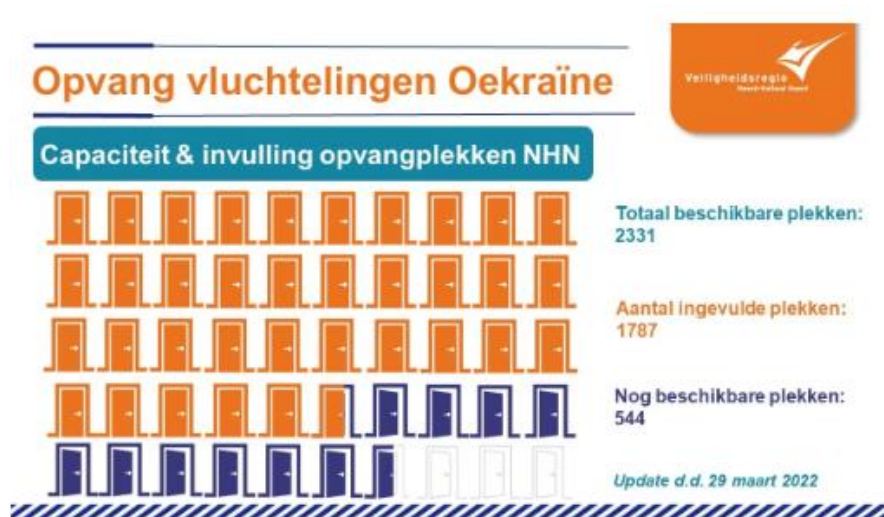
van vluchtelingen uit Oekraïne werden er binnen de veiligheidsregio op regelmatige basis omgevingsanalyses gemaakt. Deze werden gedeeld met de communicatieadviseurs uit de gemeenten en met de ambtenaren openbare orde en veiligheid van de gemeenten.

Persvragen

Om persvragen goed te kunnen beantwoorden is er een document bijgehouden met welke persvragen er gesteld werden en wat de antwoorden waren die daarop gegeven zijn. Voor de beantwoording heeft afstemming plaatsgevonden binnen de organisatie en waar nodig met andere partijen, zoals gemeenten. Na een jaar opvang is er in samenwerking met Noord-Hollands Dagblad een artikel geplaatst met de voorzitter en directeur over één jaar oorlog.

Weergave van de gerealiseerde opvangplekken

De invulling van de inspanningsverplichting die wij vanuit het Rijk hebben gekregen over het aantal opvangplekken voor Oekraïners werd wekelijks visueel weergegeven en gedeeld via social media en de nieuwsbrief.

Video's en bijeenkomsten

Voor de inwoners van de gemeenten in onze regio was de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne nieuw. In alle gemeenten werden nieuwe tijdelijk inwoners ingeschreven. Gedurende de periode ontstond ook de asielcrisis, waardoor er op het gebied van draagvlak en begrip nog meer nodig was. Er is ingezet op het creëren en ondersteunen van begrip van alle partijen.

Om bij te dragen aan het draagvlak zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor verschillende doelgroepen. Ook zijn er twee video's gemaakt voor een brede doelgroep:

- Bedankvideo op 20 juni – Wereldvluchtelingen dag
Kernboodschap: dankzij de enorm snelle en flexibele inzet van de inwoners in onze regio, bedrijven, mensen in de zorg, de brandweer en gemeenten is het mogelijk dat wij deze vluchtelingen een veilige plek bieden. <https://www.youtube.com/watch?v=yJNhCXvAees>
- Samen hulpvaardig in vluchtelingenopvang
Kernboodschap: de video gaat over de verschillende vluchtelingencrises en het werk dat hierbij komt kijken voor Veiligheidsregio Noord-Holland Noord en de gemeenten. Deze video is ook gebruikt voor een interne bijeenkomst binnen de veiligheidsregio. <https://www.youtube.com/watch?v=aZctvNuuRVo>

Deze twee video's zijn gedeeld op social media en in de nieuwsbrief.

Ten slotte om onder de inwoners van onze regio draagvlak te creëren voor het opvangen van vluchtelingen uit Oekraïne in zowel de gemeentelijke als particuliere opvang zijn er diverse verhalen gepubliceerd [op de website](#). Deze verhalen zijn ook gedeeld op social media en in de nieuwsbrief.

Communicatiekanalen met gemeenten en Rijksoverheid

Via Signal zijn groepen ingericht om makkelijk informatie te kunnen delen met gemeenten. Rijksoverheid heeft ook een groep ingericht met de veiligheidsregio's. Met beide groepen is op regelmatige basis ook een digitaal overleg geweest om informatie af te kunnen stemmen en vragen te kunnen stellen.

5. Kosten

De kosten die gemaakt zijn om op vrijwillige basis de stroom vluchtelingen uit Oekraïne te coördineren zijn of worden door het ministerie vergoed aan de veiligheidsregio op basis van het Bekostigingsbesluit eerste opvang ontheemden Oekraïne door veiligheidsregio's welke van kracht was tot 1 januari 2024. De definitie voor de meerkosten is: extra gemaakte kosten die direct of indirect aan activiteiten t.b.v. opvang ontheemden Oekraïne zijn toe te wijzen.

Na 1 januari 2024 geldt de Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne. De Bekostigingsregeling voorziet in een incidentele bijdrage aan een regionaal openbaar lichaam, gemachtigd door gemeenten die onderdeel zijn van een gemeentelijk samenwerkingsverband, voor de daadwerkelijk gemaakte kosten die worden gemaakt ten behoeve van de coördinatie en eerste opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.

Voor de samenwerking en operationele coördinatie van de opvang is zo'n samenwerkingsverband tussen gemeenten opgezet. Binnen dit nieuwe samenwerkingsverband worden de taken van Veiligheidsregio Noord-Holland Noord per 1 april 2024 door de gemeente Alkmaar overgenomen. Gemeente Alkmaar is vanaf dat moment vertegenwoordiger van het regionaal samenwerkingsverband.

6. Overdracht

Ruim twee jaar nadat de oorlog in Oekraïne uitbrak heeft Nederland nog steeds te maken met vluchtelingen die naar Nederland komen. De instroom lijkt te stabiliseren, alleen het verloop van de oorlog is onvoorspelbaar. Er moet rekening gehouden worden dat meer vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland bescherming komen zoeken. Om in deze opvang te blijven voorzien nu de noodsituatie niet meer van kracht is, zijn bestuurlijke afspraken gemaakt.

Deze bestuurlijke afspraken 'Bestuurlijke afspraken kader ontheemden uit Oekraïne 2024 (BAK)' zijn gemaakt tussen het Rijk, de VNG en het Veiligheidsberaad. Ook al blijft opvang nog steeds hard nodig, het acute karakter van de opvang van Oekraïense vluchtelingen is minder dan aan het begin van de crisis. Daarom willen we beter aansluiten bij de bestaande structuren rondom

migratie, dat wil zeggen dat we ook voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen aansluiten bij de provinciale en landelijke regietafels migratie en samenleving.

In het nieuwe BAK is afgesproken dat landelijke bestuurlijke afstemming over de opvangopgave voor Oekraïense vluchtelingen vanaf 1 januari 2024 plaatsvindt op de Landelijke Regietafel (LRT). Regionale (bestuurlijke) afstemming over verdeling van de opgave en de realisatie vindt plaats aan de Provinciale Regietafels (PRT's). Aansluiting bij deze structuur biedt de mogelijkheid om de opvangopgave in samenhang met de opvangopgave voor asielzoekers en het huisvestingsvraagstuk voor statushouders te bespreken. Deze onderwerpen liggen al op tafel bij de LRT en PRT's.

Sinds 1 januari 2024 is de veiligheidsregio, in lijn met de uitgangspunten van de Tijdelijke wet Opvang Oekraïense ontheemden, begonnen met het overdragen haar coördinerende taken. Voor de samenwerking en operationele coördinatie van de opvang is een samenwerkingsverband tussen gemeenten opgezet. Binnen dit nieuwe samenwerkingsverband zijn de taken van Veiligheidsregio Noord-Holland Noord per 1 april 2024 door de gemeente Alkmaar overgenomen. Gemeente Alkmaar is vanaf dat moment vertegenwoordiger van het regionaal samenwerkingsverband. De taken bestaan vooral uit het bovenregionaal verplaatsen van Oekraïense vluchtelingen naar een gemeentelijke opvanglocatie. Dit gebeurt door een Regionale Coördinator Vluchtelingen Spreiding (RCVS). Voor deze functie RCVS is bij de gemeente Alkmaar iemand aangenomen.